

RRR4U

№2

Січень 2024

Моніторинг виконання програми МВФ та макрофіну ЄС

Про головне

Співпраця з міжнародними партнерами - критично важлива для України. Від успіху такої співпраці залежить фінансування важливих видатків держбюджету, адже внутрішні надходження спрямовуються на безпеку та оборону.

Консорціум RRR4U продовжує регулярний моніторинг виконання Україною умов ключових міжнародних програм фінансування – МФВ та ЄС.

Після другого перегляду програма МФВ була доповнена **новими структурними маяками** на 2024 рік.

У 2023 році **ЄС надав Україні всю закладену підтримку** за програмою MFA+, фактично визнавши, що всі зобов'язання виконано. Хоча на окремі з них ми маємо іншу оцінку. Натомість має прийти новий інструмент Ukraine Facility, де **ключові зобов'язання будуть зафіксовані в т.зв. “Плані України”.**

Зобов'язання за програмами фінансової підтримки потрібні не донорам – вони в першу чергу **потрібні Україні.**

Виконання цих умов – це шлях до сильної економіки та добробуту українців. І це також шлях до довіри з боку всіх міжнародних партнерів та іноземного бізнесу.

Євросоюз, Міжнародний валютний фонд та інші партнери готові допомагати. Втім їх мета не просто дати гроші, а створити **передумови для економічного розвитку та зростання** України, щоб з часом ми могли самі фінансувати свої потреби.

Наш моніторинг враховує підсумки макрофінансової допомоги ЄС та реалізацію програма співпраці з МФВ **станом на січень 2024 року.**

Ключові висновки

Україна виконує зобов'язання, часто із запізненням

Станом на січень 2024 року здійснено кроки по 20 із 21 структурних маяків за програмою МВФ (1 перенесено, по решті 14 маяках строк настає пізніше) та 16 із 20 зобов'язань за програмою ЄС.

Дедлайни - важливі!

Політичний ризик затримки у виконанні маяків загрожує тим, що МВФ може не погодити наступну виплату. За принципом «гроші в обмін на реформи» буде працювати і нова програма ЄС Ukraine Facility.

Партнери гнучкі, але не безмежно

По одному з невиконаних маяків за програмою МВФ (зміна 5-7-9 для більшої підтримки МСП) строк перенесено на березень 2024 р. ЄС більш лояльно оцінював поступ, зараховуючи навіть часткове виконання зобов'язань.

В пріоритеті - фіскальна сфера, питання верховенства права та боротьби з корупцією

Найбільша кількість нових маяків за програмою МВФ пов'язана з фіскальною політикою та зміцненням антикорупційних органів (БЕБ, НАБУ, ВАКС, НАЗК).

Інші важливі сфери

Дедалі більше уваги приділяється корпоративному управлінню держкомпаній, їх (квазі)фіскальних втрат, фінансовому стану окремих секторів (комунальна теплоенергетика). В рамках «Плану України» індикаторами будуть також структурні реформи в окремих секторах.

Чіткість у формулюваннях часто визначає ефективність

Зобов'язання, які сформульовані в загальному ключі або де не визначено термінів виконання, інтерпретуються Україною та партнерами по-різному.

Третій перегляд програми МВФ - не лише про структурні маяки

Україна виконала три структурні маяки, які потрібні для третього перегляду. Але поки що бракує даних, щоб оцінити виконання кількісних індикативних показників. Також МВФ буде оцінювати прогрес з виконання інших маяків.

Карта виконання маяків та зобов'язань

Програма МВФ

Фіскальний сектор/Фінансовий сектор

Монетарна і валютно-курсозна політика

Управління/Протидія корупції

Енергетика/Корпоративне управління

Програма макрофінансової допомоги ЄС

Макрофінансова стабільність

Структурні реформи та ефективне врядування

Верховенство права

Енергетика

Виконано

Виконано не вчасно

В процесі

Не виконано

Секторальний зріз: фіскальна політика

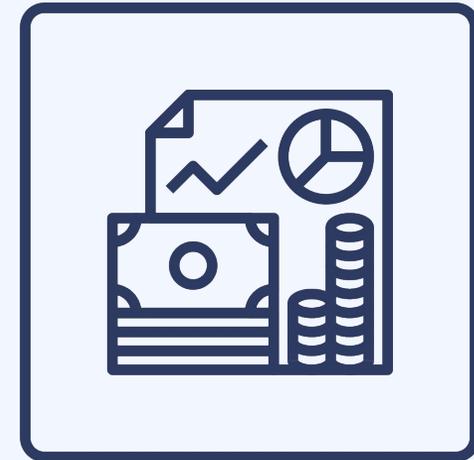
◆ Два пріоритета: більший внутрішній ресурс та передбачувана фіскальна політика

Фактично в межах програми МВФ уряд взяв на себе зобов'язання з нарощування спроможності до збільшення внутрішніх доходів. Йдеться про перегляд пільг, запровадження заходів, що забезпечать додаткові доходи вже у 2024 році.

◆ Водночас багато зусиль мають бути спрямовані на забезпечення фіскальної стійкості в середньостроковому періоді, що включає кроки з передбачуваності фіскальної політики та зменшення фіскальних ризиків.

◆ Фіскальній стійкості має сприяти впровадження заходів, які вже передбачені в Національній стратегії доходів, а також врахування ризиків. Для другого уряд планує за допомогою експертів МВФ провести стрес-тестування найбільших ДП, що постраждали під час повномасштабної війни.

◆ Важливо, що уряд має критично оцінити колишній досвід з підготовки середньострокової Бюджетної декларації. Знову робиться наголос на тому, що це має бути стратегічний документ, який забезпечить фінансування пріоритетного відновлення. При цьому, уряд почне впроваджувати кроки з підвищення ефективності системи управління публічним інвестиціями.

Секторальний зріз: фінансовий сектор

◆ Пріоритет — зберегти стабільність сектору

В оновленому Меморандумі з'явився один новий маяк, що стосується фінансового сектору: всі банки з мажоритарною державною власністю мають перманентно залишатися у віданні Мінфіну, а будь-які націоналізовані несистемні банки будуть передані ФГВФО для врегулювання.

◆ У процесі виконання залишаються також два маяки, що з'явилися ще до другого перегляду. Один із них стосується підготовки засад оздоровлення банків, другий — запровадження методології оцінки ризиків при здійсненні банківського нагляду.

◆ Важливим також залишається збереження незалежності Національного Банку України.

Секторальний зріз: енергетика

- ◆ Оновлений меморандум з МВФ включає один важливий структурний маяк у секторі енергетики.
- ◆ До кінця червня 2024 року уряд України зобов'язався з'ясувати обсяг заборгованості та фінансовий стан компаній централізованого теплопостачання, в тому числі причини накопичення заборгованості до та від початку війни, напередодні опалювального сезону 2024/25 років.
- ◆ Серед попередніх зобов'язань варто відмітити виконання тих, що стосуються корпоративного управління у секторі. Зокрема, Україна вчасно виконала маяк щодо відбору та призначення Наглядової ради ОГТСУ. Ще один - передача пакету акцій Оператора ГТС Міненерго та прийняття нового статуту - виконано із затримкою.
- ◆ Із зобов'язань перед ЄС варто відмітити досягнутий прогрес в реалізації дорожньої карти інтеграції ринку електроенергії після синхронізації. Водночас, плану заходів з відновлення енергетичної інфраструктури, пошкодженої або зруйнованої через війну, так і не було підготовлено - навіть попри відповідне рішення РНБОУ.

Секторальний зріз: урядування/проти́дія корупції

- ◆ Попередній Меморандум з МВФ (від 19.06.2023 року) передбачав реалізацію 4 структурних маяків по цьому напрямку. Два з них були виконані не вчасно (відновлення декларування посадовими особами та посилення фінансового моніторингу РЕР), натомість з іншими завданнями проблем не виникло.
- ◆ В оновленому Меморандумі від 01.12.2023 року з'явилося 3 нових маяки, які стосуються урядування та проти́дія корупції.
- ◆ Найближчим часом (до березня 2024 року) влада має оптимізувати та підвищити ефективність роботи ВАКС. Складним видається маяк, який передбачає створення нового адміністративного суду замість ліквідованого ОАСК. Також до вересня 2024 року українська сторона має завершити довгоочікуваний зовнішній аудит НАБУ та опублікувати його звіт.
- ◆ Окремий маяк стосується корпоративного управління ДП і передбачає розробку комплексної політики державної власності та дивідендів, а також стратегії приватизації.

RRR4U

rrr4u.org

Всі матеріали консорціуму RRR4U

Моніторинг виконання структурних маяків за програмою МВФ

виконано
вчасно

виконано
не вчасно

в процесі

не виконано

Перші п'ять структурних маяків Україна виконала до першої оцінки програми (червень 2023)

МАЯК №1 Зміни до бюджету на 2023 рік -

фінансування оборони (кінець квітня 2023 року)

Парламент ухвалив подані урядом зміни до Державного бюджету на 2023 рік, щоб передбачити більше та стале фінансування оборони та безпеки, а також кошти на нагальну відбудову. Зокрема, вдвічі збільшили видатки на резервний фонд. Також оптимізували структуру розпорядників та об'єднали два міністерства в єдине Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури, якому передали Фонд ліквідації наслідків збройної агресії.

МАЯК №2 Обмеження спонтанних змін до закону

про бюджет та відновлення середньострокового планування (кінець травня 2023 року)

Для цього в парламенті зареєстрували законопроект, який серед іншого дозволяв Раді розглядати тільки ті зміни до держбюджету, які отримали експертний висновок Мінфіну, а також відновлював середньострокове бюджетне планування. В червні бюджетний комітет оновив текст, який в подальшому і став законом (див. детальніше маяк №10)

МАЯК №3 Підготовка плану податкових змін для дорожньої

карти Національної стратегії доходів (кінець травня 2023 року)

Мінфін підготував відповідний план дій, про що свідчить документ першої оцінки програми МВФ. Водночас цього плану немає в публічному доступі. Документ має стати основою для підготовки Національної стратегії доходу (див. маяк №20)

МАЯК №4 Реєстрація законопроекту про обмеження державних гарантій (кінець травня 2023 року)

Відповідні зміни покликані сприяти вищій борговій стійкості держави. Норми на виконання цього маяка було внесено до законопроекту №9346 разом з нормами для виконання маяка №2 (див. детальніше маяк №10)

МАЯК №5 Прозорість та підзвітність коштів на спеціальних

рахунках НБУ в UNITED24 (кінець травня 2023 року)

В квітні 2023 року парламент ухвалив відповідний закон (№3035– IX), який мав підвищити прозорість та підзвітність рахунків, відкритих в НБУ розпорядниками коштів для благодійної допомоги та донатів. В першу чергу це стосувалося рахунків на платформі UNITED24. Так нарешті з'явилася законодавча база для прозорого збору коштів та витрат з державних благодійних рахунків.

МАЯК №6 Підготовка стратегії переходу до гнучкого обмінного курсу (червень 2023)

Сфера: монетарна і валютно-курсова політика

Статус: виконано вчасно

Одразу на початку повномасштабного вторгнення Нацбанк зафіксував гривню та встановив жорсткі валютні обмеження. Це був правильний крок, який попередив паніку, зменшив інфляційний тиск та стабілізував валютні очікування українців.

З часом фіксований курс став втрачати свою користь, **оскільки гостра фаза кризи минула**. Загалом для економіки набагато кращим є гнучкий обмінний курс. Цей маяк як раз і передбачає поступове повернення до такого обмінного курсу та необхідне пом'якшення валютних обмежень. НБУ затвердив відповідну Стратегію, завдяки чому повністю і вчасно виконав умови цього маяка.

Більше деталей: 29 червня 2023 року правління НБУ затвердило Стратегію пом'якшення валютних обмежень, переходу до більшої гнучкості обмінного курсу та повернення до інфляційного таргетування. Публічну версію Стратегії [опублікували](#) 7 липня. Водночас, МВФ не встановив жодних дедлайнів імплементації цієї Стратегії. Виконання стратегії залежить від того, чи будуть макроекономічні умови сприятливими для поступового зняття обмежень та переходу до гнучкого курсу та таргетування інфляції.

Зараз НБУ поступово працює над цим та поетапно знімає валютні обмеження. Наприклад, з 3 жовтня Нацбанк перейшов до режиму керованої гнучкості гривні, що є проміжним етапом між фіксованим курсом та повною його гнучкістю.

МАЯК №7 Відновлення довоєнного оподаткування

(кінець липня 2023 року)

Сфера: фінкальний сектор**Статус:** не виконано (виконано із затримкою)

Ще в грудні 2022 року українська влада пообіцяла скасувати 2% податку для ФОП, відновити проведення документальних перевірок, повернути штрафні санкції за порушення використання РРО. Такий крок мав збільшити власні доходи бюджету. Це було і залишається важливим з огляду на безпрецедентно великий бюджетний дефіцит воєнного часу, який зараз покривається за рахунок зовнішньої допомоги та кредитів. Утім, навіть зовнішньої допомоги не вистачає, і потрібно більше ресурсів для фінансування передусім обороноздатності держави.

У кінці червня 2023 року ВРУ ухвалила відповідний [законопроект](#). Однак, цим законом повернули перевірки лише для виробників підакцизної продукції, грального бізнесу та фінкомпаній. Решта бізнесу могла працювати без перевірок. Представників МВФ це не влаштувало: у Фонді [заявили](#), що очікують ухвалення нового закону про відновлення податкових перевірок.

09 листопада парламент ухвалив у другому читанні [законопроект №10016-д](#) з розширеним колом платників податків, у яких з 1 грудня 2023 можуть проводити документальні планові перевірки. Водночас Президент України підписав [Закон №3453-IX](#) лише на початку грудня тож він набув чинності 08 січня 2023 року.

МАЯК №8 Реформа корпоративного управління Оператора ГТС:
передача пакету акцій Міненерго та оновлення статуту

(кінець липня 2023 року)

Сфера: енергетика/корпоративне управління

Статус: не виконано (виконано із затримкою)

Виконання маяка дозволяє створити більш прозору та ефективну модель управління газотранспортною системою України.

28 липня 2023 року Верховна Рада [прийняла](#) Закон №3293-IX, який передбачає передачу корпоративних прав ТОВ “Оператор ГТС України” (ОГТСУ) в управління безпосередньо державі в особі Міністерства енергетики України. Також закон зобов’язує призначити незалежну наглядову раду ОГТСУ, яка в свою чергу буде відповідати за призначення керівника та членів виконавчого органу Оператора.

Першу частину маяка виконали 22 вересня, коли Кабінет Міністрів [передав](#) в управління Міністерства енергетики корпоративні права ТОВ "Оператор ГТС України".

Ще через місяць, 27 жовтня ліквідували АТ “Магістральні газопроводи України”, яке було материнською компанією ОГТСУ. Припинення підприємства - один із кроків для корпоративної реформи Оператора ГТС та переходу на цільову модель єдиної компанії.

Другу частину виконали лише наприкінці жовтня, коли Міненерго затвердило погоджений із Секретаріатом Енергетичного Співтовариства оновлений статут ОГТСУ. Документ [з’явився](#) на сайті компанії 31 жовтня.

Таким чином, маяк виконали лише до кінця жовтня, із запізненням у три місяці.

МАЯК №9 Відновлення декларування посадовими особами

(кінець липня 2023 року)

Сфера: урядування/протидія корупції

Статус: не виконано (виконано із затримкою)

Одним із важливих кроків на шляху повернення до довоєнних антикорупційних політик і процедур мало стати відновлення декларування активів державними службовцями.

У вересні 2023 року парламент ухвалив відповідний [законопроект](#), який передбачав, що реєстр декларацій буде закритим ще впродовж року. Декларанти могли добровільно відкрити свої дані для публічного доступу. Суспільство і міжнародні партнери негативно сприйняли таку новину. В результаті Президент України наклав вето на закон та подав свої пропозиції, які відкривали реєстр декларацій одразу.

20 вересня 2023 року парламент повторно розглянув вищезазначений законопроект і ухвалив його з пропозиціями Президента. [Закон №3384-IX](#) набув чинності 12 жовтня 2023 року. 10 грудня 2023 року НАЗК [повідомило](#) про відкриття публічного доступу до Реєстру декларацій.

МАЯК №10 Відновлення середньострокового бюджетного планування, розробка боргової стратегії та обмеження ризиків за державними гарантіями (кінець вересня 2023 року)

Сфера: фінансовий сектор **Статус:** виконано вчасно

В липні Парламент ухвалив необхідні [зміни до Бюджетного Кодексу \(БКУ\)](#), щоб підвищити прогнозованість та передбачуваність фінансової політики в середньостроковій перспективі.

Уряд вже подав окремі показники та цілі на трирічну перспективу у матеріалах до проєкту Державного бюджету на 2024 рік. Навесні уряд пообіцяв ухвалити Бюджетну декларацію на 2025-2027 роки, що має відображати пріоритети бюджетних видатків і бачення стратегії уряду загалом.

Уряд мав ухвалити Середньострокову стратегію управління державним боргом до кінця жовтня 2023 року (що відповідає маяку №12). Такий крок надзвичайно важливий, оскільки під час повномасштабної війни рівень державного та гарантованого державою боргу зріс з 50% ВВП до майже 80% ВВП і зростатиме далі. Це нестійкий рівень для держав з не надто сильними інституціями, але в Україні він викликаний саме потребою запозичувати кошти на економічну стійкість.

У БКУ також вивели за межі бюджетних правил гарантії, надані урядом під проєкти за кошти міжнародних фінансових організацій (МФО). Раніше така норма обмежувала уряд в отриманні коштів від МФО. Зараз відсутність обмеження дозволить уряду збільшити запозичення під проєкти відбудови та відновлення, оскільки бракує внутрішніх джерел фінансування

МАЯК №11 Подання середньострокового прогнозу бюджету та звіту про фінансові ризики в документах до проєкту Держбюджету на 2024 рік (кінець вересня 2023 року)

Сфера: фінансовий сектор

Статус: виконано вчасно

Визначені в маяку кроки покликані збільшити передбачуваність та стійкість фінансової системи.

15 вересня 2023 року уряд подав до Парламенту [законопроєкт](#) про Державний бюджет на 2024 рік з великим переліком пояснювальних документів. Пакет, зокрема, містив такі документи:

- заплановані КРІ бюджетних програм у 2022-2026 роках;
- прогнози бюджетних та макроекономічних показників на 2025-2026 роки, пріоритетні цілі фінансової політики;
- граничні видатки на період 2022-2026 років

Також документи містили звіт, який оцінює вплив макроекономічних ризиків, а також ризиків діяльності державних підприємств на бюджетну ситуацію. Наприклад, уряд оцінив вплив трьох макроекономічних сценаріїв на діяльність основних державних підприємств, зокрема Нафтогазу, Енергоатому, Укренерго та Укргідроенерго.

МАЯК №12 Концептуальна записка щодо програми 5-7-9 для більшої підтримки МСП (початково кінець вересня 2023 року, перенесено на кінець березня 2024 року)

Сфера: фіскальний сектор

Статус: не виконано (перенесено)

Обмежене бюджетне фінансування вимагає перегляду та умовного впорядкування програми кредитів 5-7-9% для бізнесу.

Початково у 2020 році програму “Доступні кредити 5-7-9%” створювали для підтримки малих та середніх підприємств (МСП), для яких звичайні банківські кредити були недоступні. Такі кредити видавали також на інвестиції та підтримку стартапів. Після початку повномасштабного вторгнення до програми додали покриття обігових коштів, та розширили її на великі компанії. Фактично у 2022 році програма стала основним інструментом підтримки бізнесу і “рятівним колом” для окремих компаній. В деяких банках 80-90% кредитів були видані в рамках цієї програми.

Водночас через обмежений обсяг коштів в бюджеті є потреба повернути програму до підтримки саме МСП. Натомість у вересні уряд навпаки розширив програму 5-7-9%, що суперечить зобов'язанню за Меморандумом МВФ. Так, уряд дозволив користуватися доступними кредитами підприємствам у галузях енергоефективності та переробки. Крім того, максимальний термін програми збільшили до 10 років, а ліміт програми підвищили до 150 млн грн, що актуально для великих компаній.

Зараз уряд працює над концепцією. Водночас вже в грудні 2023 року [уряд ухвалив зміни](#) до постанови про надання підтримки в межах цієї програми, звузивши надання компенсацій за інвестиційними проєктами та оборотними коштами для неперіоритетних секторів лише до малих та середніх підприємств (для оборотних коштів в пріоритетних секторах великі компанії надалі можуть бути отримувачами підтримки).

МАЯК №13 Посилення фінансового моніторингу політично значущих осіб (PEP) (кінець вересня 2023 року)

Сфера: урядування/протидія корупції

Статус: не виконано (виконано із затримкою)

В Меморандумі з МВФ українська сторона пообіцяла відновити посилений фінансовий моніторинг топ-чиновників (політично значущих осіб, PEP) відповідно до стандартів [FATF](#). Цей крок “має забезпечити більш ефективну боротьбу з відмиванням коштів”.

Нагадаємо, що 19 листопада 2022 року набрали чинності [зміни](#) до [закону про фінмоніторинг](#), які скоротили строк статусу політично значущої особи (PEP) з довічного до 3-х років після залишення посади. Таким чином, фінансові установи мали право здійснювати посилений фінансовий моніторинг топ-чиновників лише протягом 3 років після звільнення. Ухвалені зміни [не узгоджувалися](#) з міжнародними стандартами у сфері протидії відмиванню коштів.

Тому 17 жовтня 2023 року ВРУ ухвалила [законопроект](#), який фактично відновлює позитивний статус політично значущої особи (PEP). Водночас він посилює відповідальність банків за необґрунтовану відмову користувачам фінансових послуг. [Закон №3419-IX](#) набув чинності 29 жовтня 2023 року.

Додамо, що в межах макрофінансової допомоги ЄС Україна також має удосконалити НПА у сфері протидії відмиванню коштів. Програма передбачає зміни вторинного законодавства щодо бенефіціарної власності (зобов'язання № 14).

**Політично значущі особи – особи, які виконують або виконували в Україні визначні публічні функції. Повний перелік таких посад визначений у статті 1 [закону про фінансовий моніторинг](#).*

МАЯК №14 Посилення банківського нагляду

(кінець вересня 2023 року)

Сфера: фінансовий сектор

Статус: виконано вчасно

Виконання маяка дозволить привести банківський нагляд в Україні у відповідність з директивами Європейського Союзу. Це необхідно зробити, щоб наблизити Україну до вступу в ЄС. НБУ повністю і вчасно виконав відповідні вимоги.

Пункт I: 21 квітня 2023 року Національний Банк України [відокремив](#) Відділ моніторингу пов'язаних з банками осіб та Департамент інтегрованого нагляду за банками.

Пункт II: НБУ запровадив наглядові панелі без публічної комунікації про це. Наглядові панелі мають консультувати Комітет з питань нагляду та додатково незалежно аналізувати його рішення, сприяти горизонтальним комунікаціям між стейкхолдерами, та висвітлювати особливо важливі питання.

Пункт III: 29 липня 2023 року НБУ [поновив](#) планові виїзні перевірки діяльності банків та небанківських установ у дистанційному форматі, щоб не наражати своїх працівників на небезпеку.

МАЯК №15 Податкова та митниця мають підготувати план реформ

(кінець жовтня 2023 року)

Сфера: фінансовий сектор**Статус:** виконано вчасно

Важливими виконавцями майбутньої Національної стратегії доходів (див. маяк №20) є Державна податкова служба (ДПС) та Державна митна служба (ДМС). Щоб Національна стратегія доходів була цілісною та узгодженою, у програму МВФ додали структурний маяк про розробку планів реформ обох служб.

ДПС та ДМС мали до кінця жовтня підготувати плани дій, які в подальшому інтегрують у загальну Національну стратегію доходів (див. маяк №20). 23-27 жовтня представники ДПС та ДМС зустрілися з представниками МВФ для обговорення прогресу. З другого перегляду програми МВФ стало відомо, що цей маяк виконали вчасно та в повному обсязі.

Більше деталей: 23 жовтня ДПС [повідомила](#), що разом з ДМС візьме участь у роботі технічної місії МВФ, щоб продовжити роботу над своїми планами реформ. 31 жовтня ДПС за підсумками зустрічі [заявила](#) про прогрес у виконанні задачі.

ДПС та ДМС є системно важливими інституціями не лише для наповнення бюджету, але й для формування ставлення бізнесу й громадян до держави. [Дослідження](#) фіксують низький рівень довіри до діяльності фінансових органів. Низька довіра зумовлена, головним чином, непрозорістю, повільним митним оформленням і корупцією. При цьому показник довіри залишився низьким після початку вторгнення, на відміну від багатьох інших інституцій. Численні спроби реформувати ці органи попередніми урядами не призвели до сталих позитивних змін.

МАЯК №16 Оновлення та публікація Середньострокової стратегії управління державним боргом (кінець жовтня 2023 року)

Сфера: фіскальний сектор

Статус: виконано вчасно

Середньострокова стратегія управління державним боргом дозволить підвищити прозорість та передбачуваність фіскальної політики та оптимізувати структуру державного боргу.

Відповідно до змін до БКУ (див. маяки №2 та №10), уряд мав оновити Середньострокову стратегію управління державним боргом. Державний борг та гарантований державою борг по відношенню до ВВП вже зріс з 50% на кінець 2021 року до близько 80% наприкінці 2022 року і може перевищити 100% ВВП у 2024 році. Тож чітка Стратегія має забезпечити необхідну передбачуваність боргової політики уряду.

Викликом для підготовки Стратегії є потреба провести реструктуризацію державного боргу у 2024 році, переговори про яку тільки на початковій стадії.

27 жовтня Мінфін ухвалив окрему [Стратегію](#), в якій чітко заплановано провести операцію з управління державним боргом та наміри ухвалити оновлену Стратегію після цього. В документі зазначено, що Мінфін планує ці кроки з метою: “(i) поступового відновлення боргової стійкості України, (ii) збереження ліквідності та скорочення дефіциту державного бюджету під час програмного періоду МВФ, а також (iii) створення необхідних умов для участі комерційного сектору у післявоєнній відбудові України задля якнайшвидшого відновлення доступу України до ринку.”

МАЯК №17 Спрощення системи декларування держслужбовців

(кінець жовтня 2023 року)

Сфера: урядування/протидія корупції**Статус:** виконано вчасно

Крім відновлення декларування активів державними службовцями (маяк №9), українська сторона пообіцяла удосконалити систему декларування. Зміни повинні дати можливість посадовцям автоматично заповнювати інформацію з інших пов'язаних баз даних та реєстрів.

Ухвалений у вересні 2023 року [законопроект](#) про відновлення декларування передбачає, що НАЗК забезпечить доступ та автоматичне перенесення даних з інших реєстрів та баз даних до форми декларації. Водночас функція автоматичного заповнення наявних даних не звільняє декларанта від обов'язку зазначити в декларації всю відому йому інформацію, навіть якщо вона відсутня в інших базах даних.

[Закон №3384-IX](#) набув чинності 12 жовтня 2023 року.

**МАЯК №18 Реформа корпоративного управління Оператора ГТС:
призначення Наглядової ради (кінець жовтня 2023 року)**

Сфера: енергетика/корпоративне управління

Статус: виконано вчасно

Виконання маяка є важливим для реформи корпоративного управління держпідприємств. Наглядові ради мають нівелювання режим “ручного управління” у державних компаніях. Це допомагає перетворювати держпідприємства на прозорі, ефективні, конкурентоспроможні компанії, які здатні залучати інвестиції та генерувати прибуток.

Маяк можна вважати логічним продовженням маяка №8 із запровадження моделі єдиної компанії з управління газотранспортною системою України. 31 жовтня Уряд [затвердив](#) склад Наглядової ради компанії: трьох незалежних членів та одного представника держави, вчасно виконавши даний маяк. Разом з тим, залишається питання про призначення ще одного представника держави для формування повного складу із 5 членів.

Відповідно до [Статуту](#), наглядова рада "ОГТСУ" має складатися з п'яти членів, троє з яких мають бути незалежними. Станом на середину січня, 5 члена так і не було призначено і жодні заві Уряду відсутні з цього приводу. В свою чергу, [повідомлялось](#), що прем'єр-міністр Денис Шмигаль просуває кандидатуру Віктора Пинзеника на посаду представника держави в наглядовій раді "ОГТСУ", який раніше обіймав таку ж посаду в наглядовій раді "МГУ".

Таким чином, маяк вважається виконаним, але Уряд має пам'ятати про якість такого виконання та призначити 5 члена наглядової ради "ОГТСУ".

МАЯК №19 Краще управління публічними інвестиціями

(кінець грудня 2023 року)

Сфера: фінансовий сектор**Статус:** виконано вчасно

Підвищення якості управління публічними інвестиціями (УПІ) дозволить більш ощадливо та ефективно використовувати державні кошти в умовах обмежених бюджетних ресурсів. Одним з кроків має стати уніфікація підходів УПІ та конкурсний відбір проєктів для бюджетного фінансування.

За оцінками Світового банку у лютому 2023 року, на відбудову України буде потрібно 411 млрд дол. США. Одним з важливих джерел фінансування відбудови має стати приватний бізнес. Важливим інструментом залучення компаній буде державно-приватне партнерство (ДПП), яке, на жаль, поки що в Україні не працює. Перегляд підходів до ДПП може цьому зарадити.

Відповідно для зміни підходів до УПІ в грудні КМУ ухвалив протокольним рішенням проєкт [Дорожньої карти реформування управління публічними інвестиціями](#), яка покликана забезпечити “формування контексту, бачення основних принципів та напрямів побудови цілісної, стійкої та ефективної системи управління публічними інвестиціями, яка забезпечує планування інвестиційних проєктів на основі стратегічних пріоритетів та середньострокової бюджетної рамки, здійснення їх відбору відповідно до уніфікованих та прозорих процедур і чітких критеріїв та реалізацію в межах запланованих строків та фінансування”.

Фактично цей рамковий документ передбачає створення цільової моделі УПІ, що відповідає розробленим RRR4U принципам відбудови: пріоритизація, сталість, ефективність та результативність, прозорість та підзвітність

МАЯК №20 Затвердження Національної стратегії доходів до кінця 2023 року (кінець грудня 2023 року)

RRR4U

Сфера: фінансовий сектор

Статус: виконано вчасно

Деталі:

В умовах повномасштабної війни половину видатків державного бюджету Україна фінансує за рахунок зовнішньої допомоги. Така ситуація не є стійкою, і цієї залежності необхідно поступово позбутися. Національна стратегія доходів покликана створити умови для збільшення внутрішніх доходів бюджету. Для цього Україна має посилити свої спроможності збирати податкові та митні доходи.

Стратегія включає в тому числі наступні заходи, згадані у програмі МВФ:

- посилення податкової та митниці;
- закриття можливості використовувати спрощену систему оподаткування замість офіційного працевлаштування штатних працівників;
- приведення ПДВ та акцизів у відповідність до законодавства ЄС;
- посилення антикорупційних заходів;
- реформи у податковій системі.

27 грудня 2023 [уряд затвердив](#) Національну стратегію доходів, вчасно виконавши умови для зарахування маяка програми МВФ. В ухваленій Стратегії немає згадки про реформу Бюро економічної безпеки, хоча програма МВФ передбачала включення у Стратегію відповідних пропозицій.

МАЯК №21 Підвищення інституційної незалежності САП
(кінець грудня 2023 року)

Сфера: урядування/протидія корупції

Статус: виконано вчасно

В Меморандумі з МВФ українська сторона зазначила про наміри посилювати ефективність антикорупційних інституцій. Зміни мають торкнутися і Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (САП). 15 вересня для виконання маяка уряд подав у Верховну Раду [законопроект №10060](#), який відповідає вимогам МВФ та ЄС і спрямований, на:

- вдосконалення процедури конкурсного відбору керівників та прокурорів САП;
- зміцнення спроможності САП регулювати власну організаційну структуру та діяльність;
- уточнення повноважень керівника САП;
- створення Спеціалізованої дисциплінарної комісії прокурорів САП;
- проведення регулярного аудиту діяльності САП за участі зовнішніх експертів з міжнародним досвідом.

08 грудня 2023 року ВРУ прийняла вищезазначений законопроект. [Закон № 3509-IX](#) набув чинності з 1 січня 2024 р.

Відзначимо, що аналогічне зобов'язання передбачене і програмою макрофінансової допомоги ЄС (зобов'язання № 16).

МАЯК №22 Зміни до бюджету для створення нових джерел надходжень

(кінець лютого 2024 року)

Сфера: фіскальний сектор

Статус: в процесі

Фінансування оборони та мобілізація власних податкових та неподаткових надходжень залишається одним з найважливіших пунктів фіскального порядку денного. На підставі висновків робочої групи з доходів, яку утворили у грудні 2023 року, уряд має підготувати короткострокові заходи для збільшення надходжень обсягом щонайменше 0,5 відсотків ВВП, для внесення відповідних змін до бюджету на 2024 рік у разі потреби.

0,5% ВВП — це близько 38 млрд гривень. Розроблені заходи можуть бути застосовані у 2024 році, якщо виникне додатковий тиск на видатки. Ймовірність того, що така потреба виникне, є доволі високою, зважаючи на те, що видатки на оборону залишатимуться на значному рівні впродовж усього року.

МАЯК №23 Перезавантаження БЕБ

(кінець червня 2024 року)

Сфера: фінансовий сектор

Статус: в процесі

Україна має ухвалити новий закон про БЕБ, якому треба надати чіткі повноваження у сфері розслідування великих економічних злочинів відповідно до передової практики, а також створити правові основи діяльності БЕБ в частині відбору керівництва та персоналу. У законі буде дотримано існуюче розмежування слідчих повноважень БЕБ та НАБУ.

Нове законодавство відкриє шлях до оновлення керівництва та детективів БЕБ на прозорих конкурсах. Це дасть шанс перетворити бюро на ефективний орган, що запобігатиме економічним злочинам та схемам, які завдають збитків бюджету.

Наразі на розгляді Верховної Ради перебуває відповідний [законопроект №10088-1](#), рекомендований профільним комітетом до ухвалення в першому читанні. Втім, наприкінці грудня уряд підготував власний законопроект, який [розкритикували](#) як профільні експерти, так і голова Верховної Ради за невідповідність узгодженим із партнерами стандартам.

МАЯК №24 Підготовка засад оздоровлення банків
(кінець грудня 2024 року)

Сфера: фінансовий сектор

Статус: в процесі

Дедлайн для цього маяка посунули з березня 2024 на грудень 2024 року. ФГФВО, Міністерство фінансів та НБУ мають підготувати засади оздоровлення банківської системи.

Засади оздоровлення банків включатимуть: (i) механізми підтримки ФГВФО; (ii) заходи з посилення операційної готовності банківської системи до непередбачуваних ситуацій; (iii) вдосконалення процедур виведення банків з ринку та заходів раннього втручання; та (iv) узгодження критеріїв відповідності контрагентів за операціями грошово-кредитної політики НБУ та за операціями кредитора останньої інстанції з найкращими міжнародними практиками.

Як проміжні кроки, ФГВФО та НБУ підготують у консультаціях із зацікавленими сторонами з МФО (i) діагностичну записку до кінця лютого 2024 року з метою оцінки поточної інфраструктури виведення неплатоспроможних банків з ринку, включно з аналізом поточних проблем; та (ii) на основі діагностики ухвалять до кінця квітня 2024 року дорожню карту, яка визначатиме порядок денний реформ для подальшого зміцнення спроможності органів влади до врегулювання та управління кризами у фінансовому секторі, зокрема щоб усунути ключові недоліки до кінця грудня 2024 року.

МАЯК №25 Перегляд податкових пільг
(кінець липня 2024 року)

Сфера: фіскальний сектор

Статус: в процесі

Перегляд податкових пільг має стати кроком до розширення бази внутрішніх доходів без підвищення ставок податків. До кінця липня 2024 року уряд має оцінити втрати від усіх податкових пільг та запропонувати варіанти заходів, які допоможуть зменшити бюджетні втрати через пільгове оподаткування.

Такий крок сприятиме нарощуванню спроможності України збільшити внутрішні джерела доходів, що є надважливим завданням на фоні потреби забезпечувати високі видатки на обороноздатність держави, а також очікуваним зниженням рівня міжнародної підтримки України.

МАЯК №26 Нова методологія оцінки ризиків при здійсненні нагляду
(кінець червня 2024 року)

Сфера: фінансовий сектор

Статус: в процесі

НБУ має запровадити методології оцінки ризиків при здійсненні нагляду з метою прийняття поінформованих рішень про пріоритети наглядової діяльності. Методологія буде застосована до всіх банків, а план наглядових дій підготують до кінця грудня 2024 року. Покращуючи результати нагляду, Національний банк також планує також підвищити ефективність нагляду через покращення розподілу ресурсів та процесів шляхом коригування організаційної структури банківського нагляду. Це доповнюватиметься посиленням професійного потенціалу банківського нагляду шляхом розробки необхідних професійних профілів та запровадження багаторічної програми навчання для нових працівників.

МАЯК №27 Середньострокове бюджетне планування: аналіз та оновлення
(кінець жовтня 2024 року)

Сфера: фінансовий сектор

Статус: в процесі

Відновлення середньострокового бюджетного планування було серед важливих напрямків змін у вже виконаних структурних маяках. Так, як додаткові матеріали до проєкту Держбюджету на 2024 рік було подано середньострокові прогнози видатків та доходів і також звіт про фінансові ризики. Середньострокове бюджетне планування збільшує сталість шляхом забезпечення передбачуваної бюджетної політики.

Саме тому за допомогою експертів МВФ уряд планує проаналізувати свій досвід з підготовки Бюджетної декларації (не дуже багатий, оскільки лише одна Бюджетна декларація була ухвалена).

Діагностична оцінка стане основою для підготовки Бюджетної декларації на 2026-2028 роки. В ній хочуть дещо змінити підходи до підготовки до процесу управління державними фінансами “знизу-вгору”, щоб відобразити більшу частку видатків та втрати на фінансування державної служби.

МАЯК №28 Оцінка фіскальних та квазіфіскальних втрат від ДП
(кінець вересня 2024 року)

Сфера: фіскальний сектор

Статус: в процесі

В Україні існує велика кількість державних підприємств, які подекуди створюють фіскальні ризики, але й також фіскальні та квазіфіскальні втрати. Важливою причиною погіршення фінансового стану ДП стала повномасштабна війна. Але, частково це пов'язано з політикою уряду (зокрема щодо утримання від підвищення тарифів на електроенергію, природний газ та інші комунальні послуги для населення). Для покриття фінансових розривів великі ДП або накопичують заборгованості, які можуть потім покривати прямими трансферами з Державного бюджету, або ж новими запозиченнями від міжнародних офіційних партнерів чи МФО. При цьому, останні за інших рівних умов могли би бути спрямовані до бюджету для фінансування нагальних видатків. Запозичення ДП є гарантованими державою, а тому, за наявності проблем, борг лягає на плечі держави.

Саме тому важливо моніторити ситуацію щодо поточного фінансового стану держпідприємств та здійснювати стрес-тестування. Якраз такий аналіз та оцінка мають бути здійснені в межах цього структурного маяка для великих ДП, що найбільше постраждали від повномасштабної війни. Результати мають бути відображені в звіті про фіскальні ризики, який щороку готує Мінфін в межах бюджетного процесу.

МАЯК №29 Визначення зв'язку між Бюджетною декларацією та капвдатками
(кінець грудня 2024 року)

Сфера: фінансовий сектор

Статус: в процесі

Цей маяк є фактично продовженням кроків з підвищення ефективності управління публічними інвестиціями, дорожню карту з реформування яких ухвалено на виконання структурного маяка 19.

З огляду на потребу фінансувати відбудову передбачено, що уряд ухвалить постанову, яка передбачатиме чіткий зв'язок між середньостроковим бюджетним плануванням та пріоритетами відновлення. Мінфін має при цьому відігравати ключову роль (що фактично є відповіддю на протистояння між Мінфіном та Мінвідновлення, яке фактично виникло в четвертому кварталі 2023 року).

При цьому, визначена важлива роль координації Мінфіну та лінійних міністерств, які відповідають за реалізацію інвестиційних проєктів в публічній сфері.

МАЯК № 30 Держбанки в управлінні Мінфіну. Несистемні націоналізовані банки передаються ФГВФО для санації (постійно)

Сфера: фінансовий сектор

Статус: в процесі

Три банки у власності держави зареєстровані на КМУ (Ощадбанк, Укресімбанк, Приватбанк). Укргазбанк та Сенс банк - акції держави в особі Мінфіну. На практиці функції акціонера держбанків виконує переважно Мінфін, хоча ключові рішення приймає Уряд з подання Мінфіну.

За час війни націоналізовано Сенс банк (колишній Альфа) та PINbank (Перший інвестиційний банк). Сенс банк було продано державі за 1 грн ФГВФО в рамках процедури виведення з ринку через санкції проти його власників. 17 січня 2024 року 89% акцій PINBank було зареєстровано на державу в особі ФДМУ на підставі рішення ВАКС, що набуло чинності у березні 2023 року.

Стан виконання маяку залежить від того, чи цей маяк стосується вже націоналізованих банків на час його встановлення і чи вимагає він розширення повноважень Мінфіну щодо виконання функції акціонера держбанків. На нашу думку, чинні правила управління держбанками дають достатні повноваження Мінфіну, а вимога про передання несистемних банків ФГВФО стосується банків, націоналізованих після завершення перегляду програми МВФ.

МАЯК №31 Аудит фінансового стану ТКЕ до та після лютого 2022 року

(кінець червня 2024 року)

Сфера: енергетика

Статус: в процесі

Виконання маяка дозволить з'ясувати обсяг заборгованості та фінансовий стан компаній централізованого тепlopостачання, в тому числі причини накопичення заборгованості до та від початку війни, напередодні опалювального сезону 2024/25 років.

Так, за [даними](#) НАК "Нафтогаз України" станом на 21 лютого 2022 року сумарна прострочена заборгованість підприємств ТКЕ та ТЕЦ перед Нафтогазом складає 49,1 млрд грн (з них 39,3 млрд грн за газ для виробництва теплової енергії). На початок опалювального сезону 2023 року заборгованість держави з різниці в тарифах [складала](#) близько 36 млрд грн, а за попередніми [розрахунками](#) у 2024 році - перевищить 54 млрд грн.

У [Листі про наміри](#) від 1 грудня 2023 року українська сторона зазначила, що підприємства теплокомуненерго (ТКЕ) накопичили значний обсяг заборгованості перед "Нафтогазом" до і після початку війни, яка є наслідком накопиченої різниці в тарифах та впливу війни. Питання буде вирішено комплексно, коли зменшиться тиск на бюджет, пов'язаний з війною, шляхом розробки нової тарифної методології. Втім підписанти (Президент, прем'єрміністр, міністр фінансів і голова НБУ) також додали, що буде визначено обсяг заборгованості та фінансовий стан ТКЕ за допомогою кабінетного аудиту, проведеного авторитетною аудиторською фірмою, що розрізнить заборгованість, що утворилася до та після лютого 2022 року.

Питання з проведенням аудиту ТКЕ не нове. Ще у 2019 році уряд [доручав](#) Мінрегіону і Держаудитслужбі провести аудит всіх ТКЕ на предмет об'єктивності вартості тепла і води. У січні 2022 року, до початку повномасштабного вторгнення Кабмін знову [доручив](#) провести аудит того, наскільки діяльність "Нафтогазу" (зокрема, контракти з фіксованими цінами) є субсидіюванням цін на газ для населення і ТКЕ. Тому маяк є логічним продовженням розпочатого раніше процесу на точну діагностику проблеми боргів ТКЕ, яка дозволить почати їх комплексне врегулювання.

МАЯК №32 Оптимізувати та підвищити ефективність роботи ВАКС
(кінець березня 2024 року)

Сфера: урядування/протидія корупції

Статус: в процесі

Необхідність реалізації маяка зумовлена надмірно тривалим розглядом ВАКС кримінальних проваджень через велике навантаження на суддів. Для розв'язання цієї проблеми українська сторона має внести зміни до законодавства в частині розгляду справ в першій інстанції одним антикорупційним суддею або колегією з трьох антикорупційних суддів.

Додамо, що в жовтні 2023 року відповідний [законопроект № 10178](#) був зареєстрований у парламенті. Законопроект передбачає виключення з Кримінального процесуального кодексу України спеціальних положень щодо обов'язкового здійснення кримінального провадження щодо злочинів, віднесених до підсудності Вищого антикорупційного суду, у першій інстанції колегіально судом у складі трьох суддів. На думку його авторів, ухвалення законопроекту сприятиме підвищенню ефективності роботи ВАКС шляхом суттєвого зниження навантаження на кожного суддю і забезпечення належної динаміки розгляду кримінальних проваджень з дотриманням розумних строків.

МАЯК №33 Завершити зовнішній аудит НАБУ та опублікувати його звіт
(кінець вересня 2024 року)

Сфера: управління/протидія корупції

Статус: в процесі

Питання проведення зовнішнього аудиту НАБУ вже досить давно на українському порядку денному. На необхідності його проведення неодноразово вказував і Міжнародний валютний фонд, і Європейська комісія. У [Меморандумі про економічну та фінансову політику від 5 грудня 2018 року](#) українська сторона пообіцяла до кінця липня 2019 року завершити зовнішній аудит НАБУ. Однак маяк так і не був реалізований.

Відповідно до оновленого Меморандуму українська сторона має до кінця вересня 2024 року провести зовнішній аудит НАБУ за участі трьох незалежних експертів з міжнародним досвідом та оприлюднити його звіт.

Як [зазначають](#) експерти Фонду «зовнішній аудит НАБУ забезпечить неупереджену та офіційну оцінку діяльності НАБУ з моменту його створення у 2015 році і може визначити сфери для вдосконалення та сприятиме посиленню підзвітності НАБУ, особливо у світлі запропонованого [законопроекту](#) про збільшення його штату з 700 до 1000 осіб».

МАЯК №34 Створити новий адміністративний суд замість ліквідованого ОАСК

(кінець липня 2024 року)

Сфера: управління/протидія корупції

Статус: в процесі

У грудні 2022 року парламент ліквідував ОАСК, який розглядав спори за участю центральних органів виконавчої влади. Справи ОАСК мали перейти до Київського окружного адміністративного суду, доки не буде створено новий Київський міський адміністративний суд.

Однак, Європейська комісія у своєму [Звіті](#) опублікованому у листопаді 2023 року зазначила, що після ліквідації ОАСК доступ до правосуддя у справах за участю центральних органів влади погіршується, оскільки новий суд ще не створено, а суд, на який покладено тимчасові повноваження, переповнений. Тому ЄК так само як і МВФ вказує, на необхідність створення нового адміністративного суду укомплектованого належним чином перевіченими суддями.

Тож українська сторона зобов'язалася ухвалити закон про створення нового суду, який розглядатиме адміністративні справи проти національних державних органів (наприклад, НБУ, НАБУ, НАЗК) суддями, які пройшли належну перевірку на професійну компетентність та добросовісність за умови вирішального та визначального голосу незалежних експертів з міжнародним досвідом.

На [думку](#) експертів МВФ, створення нового адміністративного суду сприятиме зміцненню незалежності судової влади та передбачуваності вирішення спорів для бізнесу.

МАЯК №35 Вдосконалення управління держпідприємствами

(кінець серпня 2024 року)

Сфера: корпоративне управління ДП

Статус: в процесі

Роками державні підприємства (ДП) були подекуди джерелом неефективності та фіскальних ризиків. Для підвищення ефективності було запроваджено, але досі не завершено реформу корпоративно управління ДП.

В Меморандумі українська сторона зазначила про наміри підвищити ефективність управління ДП через подальше реформування корпоративного управління ДП у тісній співпраці з міжнародними партнерами, зокрема:

- прийняти закон про корпоративне управління ДП (йдеться про [законопроект № 5593-д](#) щодо вдосконалення корпоративного управління, який станом на кінець січня 2024 року готується на друге читання (ухвалено за основу ще в липні 2021 року));
- імплементація відповідних підзаконних актів;
- оцінка фінансового стану та фіскальних ризиків державних підприємств у політиці державної власності до кінця березня 2024 року (як проміжний крок виконання структурного маяка 28)
- Як **структурний маяк №30** передбачено розробку комплексної політики державної власності та дивідендів, а також стратегії приватизації. Найвірогідніше, що стратегія приватизації буде враховувати минулі підходи до триажа.

Це важливий маяк, оскільки сьогодні політика власності фактично відсутня, що не дозволяє ДП ефективно працювати. Частка дивідендів, яку мають спрямувати в бюджет, визначається щороку радше виходячи з потреб бюджету, а не необхідності ДП працювати ефективно.

Варто додати, що МВФ не підтримує озвучену українськими політиками ідею про створення державного холдингу, що об'єднуватиме всі держпідприємства. [На думку](#) експертів Фонду це є передчасним з огляду на фінансові та потенційні ризики управління.

Моніторинг зобов'язань за програмою макрофінансової допомоги ЄС - підсумки

виконано
вчасно

виконано
не вчасно

в процесі

не виконано

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ №1**Відновлення податкового законодавства**

(I-II квартали 2023 року)

Сфера: макрофінансова стабільність

Статус: виконано не вчасно

Це зобов'язання фактично відповідає маяку №7 за програмою МВФ (з датою виконання до кінця липня 2023 року - виконано, але пізніше), аналіз див. вище.

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ №2

Заходи щодо підтримки стабільності банківської системи

Сфера: макрофінансова стабільність

Статус: виконано

Банківська система показала свою стійкість під час повномасштабної війни. Водночас ризики існують далі з огляду на можливе збільшення непрацюючих активів. Саме тому увага до стійкості банківської системи є важливою.

На виконання зобов'язання за цим кроком:

- i) Нові незалежні члені наглядової ради Привату призначені у грудні 2022 року, по решті трьом держбанкам у квітні-червні
- ii) Оцінка якості активів мала закінчитись до кінця вересня і необхідна нормативна база була затверджена завчасно. У серпні в огляді банківського сектору НБУ писав що перші результати оптимістичні: великих провалів по якості активів не виявлено. У кінці вересня НБУ затвердив умови до третього етапу оцінки стійкості банків. Це вказує, що перший етап - оцінка активів, - найвірогідніше, пройшов по графіку.

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ №3

Підготувати законодавство для вдосконалення процесів банкрутства (III квартал 2023 року)

Сфера: макрофінансова стабільність

Статус: виконано

Українські процедури банкрутства є неефективними — вони не допомагають фізичним та юридичним особам вийти на чіткий шлях розв'язання своїх боргових проблем — і не відповідають нормам ЄС. 12 жовтня у Верховній раді зареєстрували [законопроект №10143](#), що має уніфікувати українські правила банкрутства і реструктуризації заборгованості із європейськими, здешевити та скоротити строки процедури банкрутства.

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ №4

Перевірка Національним банком України структур власності страховиків та дотримання ними пруденційних вимог, встановлених законодавством (III квартал 2023 року)

Сфера: макрофінансова стабільність

Статус: виконано

4 березня 2023 набрала чинності [постанова Правління НБУ №39](#), що передбачала проведення перевірок відповідності структури власності страховиків вимогам щодо прозорості. Це необхідно для забезпечення прозорого та конкурентоспроможного страхового ринку.

У березні-вересні 2023 року НБУ [надав](#) підтвердження відповідності структури власності вимогам щодо прозорості 67 небанківським фінансовим установам.

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ №5 Реалізація Плану заходів щодо дерегуляції:

- i) дерегуляція ліцензування та дозвільної системи (кінець лютого)
- ii) удосконалення порталу e-construction (I квартал 2023 року)
- iii) спрощення розміщення тимчасових споруд для підприємницької діяльності (II квартал 2023 року)
- iv) усунення застарілих положень (III квартал 2023 року)
- v) цифровізація видачі ліцензій (IV квартал 2023 року)

RRR4U

Сфера: структурні реформи/ефективне врядування **Статус:** виконано

Заходи з дерегуляції покликані полегшити ведення бізнесу та здешевшити адміністративні процедури. Протягом 2023 року відбувалось багато активностей в цій царині. Ми оцінюємо, що зобов'язання виконано, хоча насправді для більш точного визначення потрібно більш чіткого формулювання зобов'язань

У січні 2023 року уряд вніс зміни до [Плану](#) заходів щодо дерегуляції. Ці зміни зокрема передбачали спрощення дозвільної системи та завдання перегляду правил ліцензування. Мінекономіки з Мінцифрою продовжують працювати над роботою системи є-Дозвіл: найближчим часом 10 ліцензій можна буде отримати через Дію.

З 10 квітня відновлено на сторінці e-Construction публікацію відкритих даних щодо будівництва, оприлюднення яких було призупинено минулого року через широкомасштабне вторгнення..

За інформацією Мінекономіки міжвідомча робоча група вже проаналізувала понад 1000 регуляторних інструментів з метою виділити ті, які потрібно скасувати, переглянути або оцифрувати, щоб вони не були обтяжливими для бізнес. Водночас поки що зміни не впроваджені

За [звітом ДРС](#) на 20 квітня за більшістю пунктів Плану дерегуляції йшла робота. Були внесені зміни до положення про систему є-будівництва (незрозуміло чи ті що треба в пункті ii), скасовано застарілі норми щодо регулювання роботи ринків (якщо це малось на увазі в пункті iv). Було прийнято закони про спрощення ліцензування алкогольного виробництва для малих підприємств, а законопроект 7331 про заміну ліцензування деклараціями на час воєнного стану прийнято в першому читанні. (пункт i?). Законопроект щодо МАФ (пункт Iv) наразі до Верховної Ради не внесено. Втім розглядався депутатський законопроект 9233, який був погоджений профільним міністерством із зауваженнями. Законопроект було відхилено ВР

10 листопада Мінфін оприлюднив для обговорення [законопроект](#) зі змінами до Закону №481/95-ВР щодо удосконалення порядку ліцензування та контролю за виробництвом і обігом підакцизних товарів Метою законопроекту є запровадження можливості видачі й анулювання ліцензій на всі види діяльності з підакцизними товарами в електронному вигляді, а також удосконалення контролю за виробництвом і обігом підакцизних товарів.

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ №6

Подальший розвиток системи публічних закупівель з метою приведення її у відповідність до acquis ЄС, збереження ДП «Медичні закупівлі України» (МЗУ) як єдиного національного закупівельника (без визначення термінів виконання)

Сфера: структурні реформи/ефективне врядування

Статус: виконано

В цьому пункті не визначено термінів виконання, що, ймовірно, пов'язано з розумінням, що потрібні кроки для подальшого наближення національного законодавства до норм ЄС, Зокрема вони передбачені в плані виконання Угоди про асоціацію з ЄС, за якою Україна вже виконала кілька етапів впровадження змін. Ефективна система публічних закупівель є надзвичайно важливою з огляду на дуже жорсткі бюджетні обмеження, тоді як велика частка бюджету спрямовується саме на публічні закупівлі.

Серед останніх запроваджених змін (постанова КМУ №952) зміни через скасування карантину через COVID-19 (зокрема повернуто локалізацію на товари для боротьби з пандемією), обґрунтування підстав для проведення закупівель, санкції для учасників, чиї активи передані в АРМА, а також нові повноваження для ДАСУ.

ДП «Медичні закупівлі України» залишаються єдиним національним закупівельником у сфері медичних товарів

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ №7

Просування реформи митного адміністрування, включаючи вдосконалення ІТ-систем, управління персоналом та антикорупційні заходи (IV квартал 2023 року)

Сфера: структурні реформи/ефективне врядування

Статус: виконано

Реформа митниці є надзвичайно важливою для налагодження ефективного адміністрування. При цьому, це має сприяти як зручній роботі митниці, так і надходженню коштів до бюджету та безпеці товарів та продуктів, що потрапляють на ринок України, а також адмініструє велику частку доходів державного бюджету.

Фактично передбачені завдання за цим зобов'язанням в програмі ЄС відповідає програмі МВФ. Так, відповідно до програми МВФ уряд повинен розробити план реформування митниці (Маяк 15).

Формулювання цього зобов'язання досить гнучке, а тому це дозволяє певній маневреності в оцінці.

Сьогодні ДМС працює над удосконаленням ІТ-систем, управління персоналом та антикорупційними заходами. За звітом [Мінфіну](#) за 2023 рік протягом року було поліпшено адміністрування АЕО та NCTS, а також відбувалась синхронізація митного законодавства України та ЄС і створення відповідних ІТ рішень..

Також подальша реформа митного адміністрування передбачено в ухваленій в грудні Національній стратегії доходів.

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ №8**Посилення процесу відбору незалежних членів наглядових рад та керівного складу для найбільших державних підприємств**

(IV квартал 2023 року)

Сфера: структурні реформи/ефективне врядування**Статус:** виконано

Відповідний захід покликаний підвищити ефективність роботи державних підприємств і відповідно знизити фінансові ризики, які вони несуть для бюджету.

В парламенті ще у 2021 році був зареєстрований відповідний законопроект (5593-д), який має сприяти поліпшенню корпоративного управління. За цим законопроектом повноваження наглядових рад будуть розширені і вони зможуть призначати та звільняти керівників державних підприємств. В серпні повідомлялось, що ОЕСР має надати оцінку цьому законопроекту щодо відповідності Рекомендаціям ОЕСР щодо корпоративного управління ДП. Зараз відновили роботу з підготовки до другого читання цього законопроекту (ухвалено за основу було ще у липні 2021 року).

Водночас, ймовірно, що зарахування цього зобов'язання як виконаного було пов'язано з ухваленням Кабміном [постанови](#) про процедури відбору членів наглядових рад та керівників суб'єктів господарювання державного сектору економіки. Постановою поліпшено механізм відбору кандидатів, а також обов'язковість перевірки ділової репутації кандидатів в члени наглядових рад. Також удосконалено роботу комітету з призначення керівників особливо важливих для економіки підприємств.

Також у 2023 році призначили наглядові ради на таких важливих ДП як [Укроборонпром](#) та [Нафтогаз](#)

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ №9**Приведення законодавства у відповідність до вимог закону про адміністративну процедуру**

(III квартал 2023 року)

Сфера: структурні реформи/ефективне врядування

Статус: не виконано

15 грудня 2023 року набув чинності [ЗУ «Про адміністративну процедуру»](#) (далі — закон), який по новому регулює відносини органів влади та їх посадових осіб з фізичними та юридичними особами щодо розгляду і вирішення адміністративних справ. У середині жовтня 2023 року Мін`юст [повідомив](#) про те, що Уряд схвалив законопроект, яким пропонується внести зміни до 122 законодавчих актів і привести їх у відповідність із законом про адміністративну процедуру. Представники Мін`юсту зазначили, що «проект закону мінімізує дублювання норм та спеціальних процедур, максимально уніфікує адміністративні процедури, щоб громадяни та бізнес мали однаковий алгоритм відносин із державою».

20 грудня 2023 року Верховна Рада ухвалила в першому читанні урядовий законопроект [№ 10161 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів у зв'язку з прийняттям Закону України «Про адміністративну процедуру»](#). Станом на кінець січня 2024 року він готується на друге читання.

Попри те, що вищезазначений законопроект ще не був проголосований парламентом у другому читанні, припускаємо, що ЄС все ж зарахував виконання зобов'язання з обіцянкою швидкого ухвалення законопроекту на початку 2024 року.

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ №10**Призначення керівника НАБУ**

(II квартал 2023 року)

Сфера: верховенство права**Статус:** виконано

ЄС, які і інші партнери з розвитку очікує від України посилення боротьби з корупцією і зміцнення антикорупційних інституцій. На виконання погоджених домовленостей в межах макрофінансової допомоги ЄС, в березні 2023 року КМУ на підставі конкурсу [призначив](#) директора НАБУ. Національне антикорупційне бюро працювало без повноцінного керівника майже рік, оскільки повноваження попереднього директора закінчилися ще у квітні 2022 року.

Додамо, що призначення директора НАБУ також було однією із [рекомендацій](#), яка були надані ЄС при отриманні Україною статусу кандидата.

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ №11

Відновлення роботи ВРП та ВККС

(III квартал 2023 року)

Сфера: верховенство права

Статус: виконано

22 лютого 2022 року 10 членів Вищої ради правосуддя достроково склали повноваження за власним бажанням. Таким чином, робота інституції була заблокована через відсутність необхідного для ухвалення рішень кворуму. Лише в січні 2023 року, коли з'їзду суддів України [обрав](#) вісьмох членів ВРП було відновлено роботу органу суддівського врядування, що дозволило розблокувати цілий ряд процесів у судовій владі, які пов'язані з роботою судів та кадровими питаннями, а також продовжити реалізацію завдань, що пов'язані з судовою реформою.

В червні 2023 року ВРП [призначила](#) повноважний склад ВККС України та розблокувала роботу ключового органу з формування суддівського корпусу (повноваження попереднього складу ВККСУ були припинені у жовтні 2019 року). Це дозволило проводити добір суддів на понад дві тисячі вакантних посад, а також завершити кваліфікаційне оцінювання суддів.

Відбір кандидатів до ВККС було однією із [рекомендацій](#), яка були надані ЄС при отриманні Україною статусу кандидата.

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ №12

Ухвалення стратегії реформування правоохоронного сектору

(III квартал 2023 року)

Сфера: верховенство права

Статус: виконано

Відповідний Комплексний стратегічний план (далі — План) реформування органів правопорядку на 2023-2027 роки схвалено [Указом Президента України від 11.05.2023](#). Він має на меті підвищити пріоритетність реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони, забезпечити його модернізацію й приведення у відповідність із стандартами, яких повинна досягти Україна на шляху до членства у ЄС.

План закріплює концепцію проведення реформ у сфері діяльності органів правопорядку та прокуратури, що дадуть змогу вирішити низку проблемних питань, а саме:

- надмірну тривалість досудового розслідування внаслідок перевантаження та подекуди неефективності органів досудового розслідування й прокуратури;
- нечіткість у розмежуванні компетенції та повноважень різних органів правопорядку, дублювання їхніх функцій;

- наявність корупційних ризиків у діяльності органів правопорядку та прокуратури;
- недосконалість механізмів призначення на посади й просування по службі.

План застосовується, зокрема, до органів прокуратури, Міністерства внутрішніх справ України, Національної поліції України, Державної прикордонної служби України, Державного бюро розслідувань, Бюро економічної безпеки України, Служби безпеки України та Державної митної служби України.

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ №13

Удосконалення відбору суддів (частина зобов'язання мала бути виконана у II-III кварталі 2023 року, інша частина - у IV кварталі 2023 року)

Сфера: верховенство права **Статус:** виконано

Крім зобов'язання відновити роботу ВРП та ВККС (зобов'язання №11) українська влада пообіцяла також удосконалити відбір суддів, а саме:

- 1) впорядкувати етапи відбору суддів та змінити їх послідовність;
- 2) переглянути тривалість обов'язкового періоду підготовки суддів;
- 3) затвердити та оприлюднити положення про відбір суддів з чіткими критеріями та методологією оцінювання (2-3 квартали 2023);
- 4) запустити процедуру відбору суддів на основі вдосконаленої бази (4 квартал 2023).

Вищезазначені положення є необхідними в контексті продовження реалізації судової реформи про важливість якої неодноразово наголошували іноземні партнери.

14 вересня 2023 року рішенням Вищої кваліфікаційної комісії суддів України було внесено [зміни](#) до Положення про проведення конкурсу на зайняття вакантної посади судді, а вже на наступний день ВККС оголосила про проведення [конкурсу](#) на зайняття 560 вакантних посад суддів у місцевих судах.

09 грудня 2023 року Верховна Рада ухвалила законопроект [N 10140-д](#) щодо удосконалення процедур суддівської кар'єри, який визначає основні критерії доброчесності та компетентності суддів (кандидата на посаду судді); встановлює, що стосовно кандидата на посаду судді місцевого суду може бути проведено перевірку особистих морально-психологічних якостей; скасовує стадію відбіркового іспиту, оскільки проведення двох іспитів (відбіркового і кваліфікаційного) суттєво затягувало процедуру добору та ін. [Закон №3511-IX](#) набув чинності 30 грудня 2023 року.

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ №14**Удосконалення законодавства у сфері протидії відмиванню коштів**

(III квартал 2023 року)

Сфера: верховенство права**Статус:** не виконано

Згідно з Меморандумом з ЄС українська сторона взяла на себе зобов'язання щодо удосконалення нормативно-правової бази у сфері протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму шляхом розробки відповідного вторинного законодавства та досягнення прогресу в розвитку інституційної спроможності щодо бенефіціарної власності.

1. У серпні 2023 року Мінфін оприлюднив [проєкт](#) нової редакції Положення про форму та зміст структури власності від 19 березня 2021 року № 163. Проєкт розроблено з метою приведення положень актів Мінфіну у сфері протидії відмиванню коштів у відповідність до вимог законодавства. Він встановлює форму та зміст структури власності юрособи та забезпечує можливість її подання юрособами до ЄДР в електронній формі. В пояснювальній [записці](#) до проєкту говориться про те, що він розроблений на виконання згаданого положення з Меморандуму з ЄС. Інформації про затвердження НПА станом кінець січня 2024 року немає.

2. У вересні 2023 року Мінфін опублікував [проєкт](#) Положення про фінансовий моніторинг. Проєкт розроблено з метою приведення актів Мінфіну у відповідність до положень [закону про фінансовий моніторинг](#). Проєктом наказу пропонується встановити вимоги до відповідних суб'єктів первинного фінансового моніторингу (аудиторів, бухгалтерів, податкових консультантів, рієлторів ті інших) щодо виконання ними норм законодавства у сфері фінансового моніторингу, зокрема щодо: належної організації та проведення первинного фінансового моніторингу, належної системи управління ризиками; призначення працівника, відповідального за проведення фінансового моніторингу тощо. Згідно з пояснювальною [запискою](#) він також розроблений на виконання згаданого положення з Меморандуму з ЄС. Інформації про затвердження НПА станом на середину кінець 2024 року немає.

Попри те, що вищезазначене законодавство не було затверджено, припускаємо, що ЄС погодив виконання зобов'язання з урахуванням того, що 27 грудня 2023 року Уряд схвалив План заходів, спрямованих на запобігання відмиванню коштів та фінансуванню тероризму на найближчі три роки. Він зокрема передбачає удосконалення законодавства у сфері фінансового моніторингу.

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ №16**Посилення потенціалу САП** (IV квартал 2023 року)**Сфера:** верховенства права**Статус:** виконано

Відзначимо, що аналогічне зобов'язання міститься і в Меморандумі з МВФ (маяк № 21).

На виконання зобов'язання, з метою підвищення інституційної незалежності САП, 15 вересня 2023 року до ВРУ було внесено [законопроект № 10060](#), який спрямований, на:

- вдосконалення процедури конкурсного відбору на адміністративні посади в САП та посади прокурорів;
- зміцнення спроможності САП регулювати власну організаційну структуру та діяльність;
- уточнення повноважень керівника САП;
- створення окремої процедури дисциплінарних проваджень щодо прокурорів САП шляхом створення Спеціалізованої дисциплінарної комісії прокурорів САП;
- визначення механізму підзвітності керівництва САП, яке ґрунтується на оцінці ефективності діяльності САП та проведенні періодичного зовнішнього аудиту її діяльності за участю зовнішніх експертів з міжнародним досвідом.

08 грудня 2023 року Верховна Рада ухвалила зазначений законопроект, а з 1 січня 2024 року [Закон №3509-IX](#) набув чинності.

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ №15**Криміналізація контрабанди** (IV квартал 2023 року)**Сфера:** верховенство права**Статус:** виконано

Серед іншого, українська сторона в межах макрофінансової допомоги ЄС пообіцяла розпочати імплементацію законодавства, спрямованого на криміналізацію великомасштабної контрабанди всіх товарів, передбачивши ефективні покарання у вигляді позбавлення волі за кожну шкоду, завдану державному бюджету понад визначений поріг.

До ухвалення відповідних змін [Кримінальний кодекс України](#) передбачав кримінальну відповідальність лише за переміщення через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю окремих категорій товарів (культурних цінностей, отруйних, сильнодіючих, вибухових речовин, наркотичних речовин, лісоматеріалів та ін.). Незаконне переміщення інших товарів не є контрабандою.

Відсутність кримінальної відповідальності за незаконне переміщення товарів (у тому числі підакцизних) через митний кордон України з приховуванням від митного контролю та поза митним контролем, а також за недостовірне декларування товарів [сприяє](#) збільшенню у державі сектору тіньової економіки, популяризує серед підприємців використання у веденні бізнесу незаконних засобів та прийомів.

Ще у квітні 2021 року до ВРУ був поданий [законопроект](#) щодо криміналізації контрабанди. Проектом закону пропонувалося внести зміни до законодавства України з метою встановлення кримінальної відповідальності за контрабанду товарів (у тому числі підакцизних), а також за недостовірне декларування товарів, що призвело або могло призвести до неправомірного зменшення чи звільнення від сплати митних платежів.

09 грудня 2023 року Верховна Рада ухвалила зазначений законопроект, а з 1 січня 2024 року [Закон №3513-IX](#) набув чинності.

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ №17**Високі стандарти енергоефективності для новозбудованих та реконструйованих будівель (II квартал 2023 року)****Сфера:** енергетика**Статус:** не виконано

Дане завдання є досить комплексним, та спрямованим на впровадження високих стандартів енергоефективності у будівлях, і як наслідок скорочення споживання енергії у житловому секторі.

Впровадження кращих практик з енергоефективності Україна розпочала ще до повномасштабного вторгнення. Мінімальні вимоги до енергетичної ефективності будівель в Україні були [затверджені](#) ще у жовтні 2020 року, на виконання вимог [Закону «Про енергетичну ефективність будівель»](#).

У свою чергу, на початку липня 2022 року Верховна Рада України прийняла [Закон](#) №2932-IX на посилення енергоефективних заходів та створення умов для комплексної термомодернізації будівель. Закон входив у «пакет» трьох ініціатив, серед яких законопроекти №7282 (комплексний план відновлення областей), №7398 (громадянська безпека у містобудуванні) та №6485 (будівництво нового енергоефективного житла), покликаних забезпечити системний підхід до відновлення міст, які постраждали внаслідок війни. Також, Закон передбачає нові мінімальні вимоги до енергетичної ефективності будівель, які встановлюються Мінрегіоном і переглядаються раз на 5 років з урахуванням вимог актів ЄС та Енергетичного Співтовариства.

29 грудня 2023 року уряд [схвалив](#) Довгострокову стратегію термомодернізації будівель на період до 2050 року, затвердив операційний план заходів на 2024-2026 роки та схвалив Концепцію Державної економічної цільової програми підтримки термомодернізації будівель до 2030 року. Таким чином, прийняті документи спрямовані на збільшення кількості будівель з близьким до нульового рівнем споживання енергії (NZEB), зокрема щодо забезпечення будівництва (у тому числі відбудови пошкоджених внаслідок воєнних дій) громадських будівель державної власності з дотриманням вимог до NZEB. Затвердження вимог до NZEB планується до кінця 2024 року, оновлення мінімальних вимог до енергоефективності будівель - до кінця 2025 року.

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ №17

(продовження)

Таким чином, попри певні кроки у наближенні до використання високих стандартів енергоефективності, ці зміни в Україні впроваджуються не тими темпами, якими очікується. Варто розуміти, що станом на вересень 2023 року, [за даними](#) KSE Institute, через війну втрачено близько 37% житлового фонду. Оскільки відбудова вимагає значного фінансування, існує невизначеність у пріоритетності між тим, щоб швидко забезпечити базові потреби людей у житлі, або ж впроваджувати енергоефективні та більш довготривалі проєкти. Наявність масштабного міжнародного фінансування на “зелене” відновлення могла би сприяти у вирішенні проблеми, але наразі подібні ініціативи лише обговорюються.

В свою чергу, в Україні триває робота із впровадження законодавства ЄС про відходи, що теж зараховується у виконання цього маяка. В другому кварталі 2023 року набрав чинності Закон [«Про управління відходами»](#). У зв'язку з цим Кабінетом Міністрів та Міндовкілля велась та продовжує вестись активна робота по розробці та прийнятті відповідних підзаконних актів на виконання вимог Закону. Так, уряд схвалив та вніс до ВРУ [законопроєкт «Про упаковку та відходи упаковки»](#), що імплементує в українське законодавство європейські підходи, а саме Директиву 94/62/ЄС про упаковку та відходи упаковки та Директиву (ЄС) 2018/852 про внесення змін до Директиви 94/62/ЄС в рамках сприяння переходу ЄС до циркулярної економіки. Постанова Кабінету Міністрів від 07 листопада 2023 р. № 1166 [«Про затвердження Порядку здійснення моніторингу об'єктів оброблення відходів»](#) розроблена з метою визначення основних вимог до організації такого моніторингу для спостереження за станом довкілля та рівнем його ймовірного забруднення на стаціонарному джерелі забруднення.

Зважаючи на те, що сам маяк не містить конкретної “задачі” до виконання, зміцнення правової та адміністративної бази можна розцінювати по-різному. На нашу думку, певні політики, що сприяють посиленню енергоефективності та переходу до циркулярної економіки було впроваджено, втім ми не можемо стверджувати, що це повністю забезпечує виконання маяка та стимулюватиме імплементацію високих стандартів енергоефективності для новозбудованих та реконструйованих будівель.

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ №18**Поліпшити роботу газової системи****Сфера:** енергетика **Статус:** виконано

Виконання маяку розподілено на три частини. Перша частина передбачає обрання наглядової ради НАК "Нафтогаз України" у 1 кварталі 2023 року.

На виконання цієї частини 24 січня 2023 року Кабінет Міністрів [прийняв](#) розпорядження щодо обрання шістьох членів наглядової ради НАК «Нафтогаз України». Незалежними членами наглядової ради стали колишній старший віце-президент норвезької компанії Equinor (Statoil) Анфінсен Тор Мартін, президент та CEO видобувної компанії Tenaz Energy й колишній президент та CEO Vermilion Energy Маріно Ентоні, Хуквей Річард, який має 33-річний досвід роботи у компанії BP, та професор бізнес-школи INSEAD Людо ван дер Хейден. До складу увійшли також двоє представників держави: заступник керівника Офісу Президента Ростислав Шурма та радниця прем'єрміністра з питань енергетики Наталя Бойко. 29 грудня розпорядженням Кабміну №1221-р було призначено сьомого члена Наглядової ради Костянтина Мар'євича, що є першим заступником державного секретаря КМУ, як представника держави. Як [зазначається](#) "Нафтогазом", наглядову раду компанії було обрано за результатами прозорого та незалежного конкурсу відповідно до Принципів корпоративного управління ОЕСР та Керівних принципів ОЕСР щодо корпоративного врядування на підприємствах державної форми власності.

Відповідно до другої частини - вжиття заходів, необхідних для сертифікації оператора газосховища відповідно до Регламенту (ЄС) № 715/2009 (1 квартал 2023 року), 13 грудня 2022 року Верховна Рада [прийняла](#) Закон №2850-IX, який встановлює загальні засади сертифікації оператора газосховища згідно з вимогами законодавства ЄС, відповідно до Регламентів (ЄС) №715/2009 та 2017/1938.

У свою чергу, 1 березня 2023 року, на виконання положень Закону, НКРЕКП [схвалила](#) постанову №393 "Про прийняття попереднього рішення про сертифікацію оператора газосховища", із обов'язковими умовами для АТ «Укртрансгаз» як оператора. Додатково, 6 квітня Секретаріат Енергетичного Співтовариства [оприлюднив](#) позитивний висновок щодо сертифікації Укртрансгазу, а вже наступного дня НКРЕКП [прийняла](#) остаточне рішення про сертифікацію.

Задля виконання третьої частини - запуску корпоративної реструктуризації Оператора газотранспортної системи відповідно до узгодженої цільової моделі (2 квартал 2023 року), 28 липня 2023 року Верховна Рада [прийняла](#) Закон №3293-IX "Про оптимізацію структури власності оператора газотранспортної системи України", яким зокрема передбачено правові, економічні та організаційні засади переходу до узгодженої моделі єдиної компанії в управлінні ГТС.

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ №19**Підготовка Плану заходів з відновлення енергетичної інфраструктури відповідно до цілей зеленого переходу**

(II квартал 2023 року)

Сфера: енергетика **Статус:** не виконано

Виконання зобов'язання дозволить мати чіткий план відновлення енергетичної інфраструктури, пошкодженої або зруйнованої внаслідок війни, що посилюватиме енергетичну безпеку України. Разом із тим, [амбітні наміри](#) України досягти готовності вступу в ЄС вимагають дотримання наскрізної кліматичної політики та зеленого переходу. Крім того, Україна до війни заявляла про [підтримку](#) політик у рамках Європейського зеленого курсу, реалізація якого має на меті досягнення кліматичної нейтральності Європи.

Відповідно до [рішення РНБО](#) від 17 жовтня 2023 року, Кабінет Міністрів повинен затвердити у тримісячний строк План заходів з відновлення об'єктів критичної інфраструктури паливно-енергетичного сектору критичної інфраструктури, що були зруйновані та/або пошкоджені внаслідок збройної агресії РФ проти України. Втім, про компонент зеленого переходу у рішенні не зазначається.

В свою чергу, 4 липня 2022 року [проєкт](#) Плану відновлення України було презентовано у ході конференції з питань відновлення у м. Лугано (Швейцарія). Даний проєкт підготовлено відповідно до напрацювань робочих груп, однією з яких була група "Енергетична безпека", де і розглядались заходи з відновлення зруйнованих об'єктів на перетині "зеленого" переходу та потреб відбудови. Втім, план так і не було затверджено урядом.

Додатково, уряд України [розробляє](#) дорожню карту – Український план (Ukraine Plan) в рамках майбутнього європейського Ukraine Facility, що міститиме структурні реформи та інвестиційні проєкти до 2027 року, які, зокрема, фокусуватимуться на відбудові критичної інфраструктури, а також Національний план з енергетики та клімату, що покликаний узгодити елементи енергетичної та кліматичної політик, забезпечити сталий розвиток України.

Таким чином, на виконання зобов'язання ряд заходів лише анонсовано, але не впроваджено.

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ №20**Досягти прогресу в реалізації дорожньої карти інтеграції ринку електроенергії після синхронізації (IV квартал 2023 року)**

RRR4U

Сфера: енергетика **Статус:** виконано

Даний маяк зокрема є продовженням розпочатого шляху з інтеграції енергетичного сектору в ЄС. Синхронізація з ENTSO-E суттєво підвищила надійність роботи енергосистеми України через можливості своєчасно отримувати допомогу від суміжних операторів у разі аварійних відключень електростанцій, імпортувати електроенергію та зменшити кількість відключених споживачів.

В кінці листопада 2023 року ENTSO-E [відмітила](#) новий рівень співпраці між операторами континентальної Європи та "Укренерго", оскільки український ОСП досяг відповідності ключовим технічним вимогам, необхідним для забезпечення постійного з'єднання між енергосистемами континентальної Європи й України.

Згодом, 14 грудня "Укренерго" [стала](#) повноправним членом в Європейській мережі операторів системи передачі електроенергії ENTSO-E. Відповідно до статусу, "Укренерго" [зможє](#) голосувати під час засідань Генеральної Асамблеї ENTSO-E, впливаючи на технічні, безпекові, ринкові чи фінансові умови роботи операторів Європи, брати участь в Правлінні ENTSO-E з правом голосу, в Комітетах ENTSO-E та в їхніх робочих групах.

Крім того, уряд України [працює](#) над прискоренням набуття повного членства АТ "Оператор ринку" у Комітеті європейських операторів ринку, а НКРЕКП [погодила](#) розподіл доходів пропускної спроможності між Україною, Словаччиною Польщею та Угорщиною. [16 січня](#) вперше відбулися спільні добові аукціони з розподілу доступу до пропускної спроможності між Україною та Польщею на платформі [Joint Allocation Platform](#) (JAO). Спільні добові аукціони між Україною та Румунією відбуваються з листопада 2023 року на аукціонній платформі "Укренерго". Крім того, "Укренерго" [очікує](#) завершення технічних та організаційних питань з боку JAO, операторів Словаччини та Угорщини щодо запуску спільних аукціонів в першому кварталі 2024 року.

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ №20

(продовження)

Тим часом, 25 жовтня 2023 року USAID Проєкт енергетичної безпеки та EPEX SPOT [презентували](#) детальну Дорожню карту об'єднання ринків електричної енергії з ринками ЄС та Молдови. Було відзначено, що Дорожня карта складається з 5 етапів:

- 1) Регуляторний етап (охоплює призначення номінованих операторів ринку електроенергії, визначення принципів, що регулюють сторони, відповідальні за баланс, а також правила доступу до пропускнуї спроможності міждержавних перетинів);
- 2) Юридичний етап (поєднує визначення проєкту та операційної фази на трьох рівнях: регіональному, двосторонньому та центральному);
- 3) Технічний етап (впровадження IT рішень для об'єднання торгових зон);
- 4) Етап запуску;
- 5) Організаційний етап.

Зазначається, що надалі Дорожня карта пройде ряд консультацій між НКРЕКП, Оператором ринку та Укренерго, та буде фіналізована з урахуванням побажань всіх сторін.

Таким чином, допоки триває робота над об'єднанням ринків (market coupling), європейська сторона вже відмічає прогрес в інтеграції ринків електроенергії України та ЄС після синхронізації, що слугує підтвердження виконання маяка.

Структурні маяки МВФ - таблиця в другому перегляді

RRR4U

№	Структурний маяк	Сектор	Час	Статус
1	Набуття чинності закону про внесення другого пакету змін до бюджету на 2023 рік	Фіскальний	Кінець квітня 2023р.	Виконано
2	Внесення до ВРУ законопроєкту щодо відновлення дії та посилення Статті 52 Бюджетного кодексу, щоб обмежити внесення спонтанних змін до закону про бюджет	Фіскальний	Кінець травня 2023 р.	Виконано
3	Підготовка плану дій, в тому числі для усунення недоліків, виявлених під час опитування платників податків, щодо сприйняття служб, як внесок у дорожню карту Національної стратегії доходів	Фіскальний	Кінець травня 2023 р.	Виконано
4	Внесення на розгляд Верховної Ради проєкту закону, який відновить дію статей Бюджетного кодексу, що встановлюють обмеження на надання державних гарантії з чіткими критеріями надання таких гарантії (у тому числі для пріоритетних секторів)	Фіскальний	Кінець травня 2023 р.	Виконано
5	Набуття чинності змінами до Бюджетного кодексу та відповідної нормативно-правової бази з метою підвищення прозорості та підзвітності спеціальних рахунків та їх консолідації на рівні сектору загальнодержавного управління як спеціального фонду Державного бюджету	Фіскальний	Кінець травня 2023 р.	Виконано
6	Підготовка стратегії, переходу до більш гнучкого режиму обмінного курсу, пом'якшення валютного контролю і повернення до таргетування інфляції, що базується на виконанні конкретних передумов	Монетарна і валютно-курсова політика	Кінець червня 2023 р.	Виконано

№	Структурний маяк	Сектор	Час	Статус
7	Прийняття законопроекту про податкову політику та адміністрування податків, підготованого у рамках МПЗР	Фіскальний	Кінець липня 2023 р.	Не виконано (виконано із затримкою)
8	Передача пакету акцій Оператора ГТС безпосередньо Міністерству енергетики та прийняття нового статуту	Енергетика/ Корпоративне управління	Кінець липня 2023 р.	Не виконано (виконано із затримкою)
9	Набуття чинності законом, що відновить подання декларацій посадовими особами, які прямо не задіяні у мобілізації та воєнних діях, та відновлення функції НАЗК з перевірки та верифікації декларацій	Управління/ Протидія корупції	Кінець липня 2023 р.	Не виконано (виконано із затримкою)
10	Введення в дію статей Бюджетного кодексу, які дозволять підготовку середньострокового бюджетного планування, розробку боргової стратегії, а також обмеження ризиків за державними гарантіями	Фіскальний	Кінець вересня 2023 р.	Виконано
11	Представлення у проекті бюджету на 2024 рік прогнозів за основними категоріями доходів і видатків та джерел фінансування дефіциту на 2025-2026 роки, а також звіту про фіскальні ризики, що включатиме детальну інформацію про державні підприємства енергетичної сфери та критичної інфраструктури.	Фіскальний	Кінець вересня 2023 р.	Виконано
12	Розробка концептуальної записки щодо програми 5- 7-9 з пропозиціями націлити її на малі та середні підприємства, поступово відмовляючись від участі великих компаній, посилити моніторинг та підтримувати адекватні запобіжні заходи.	Фіскальний	Перенесено на кінець березня 2024 р.	Не виконано

№	Структурний маяк	Сектор	Час	Статус
13	Внесення змін до Закону про ПВК/ПФТ з метою відновлення зобов'язань фінансових установ щодо запровадження посиленних заходів належної перевірки політично значущих осіб, що співвідноситься з ризик-орієнтованим підходом, який відповідає стандартам FATF	Урядування/ Протидія корупції	Кінець вересня 2023 р.	Не виконано (виконано із затримкою)
14	Посилення управління та нагляду за банками шляхом: (i) відокремлення підрозділу, що займається пов'язаними особами, від підрозділу банківського нагляду, (ii) впровадження «наглядових панелей», як консультативного органу Комітету з питань нагляду, та (iii) відновлення планових виїзних перевірок банківських та небанківських установ, залишивши на розсуд НБУ питання, пов'язані з безпекою персоналу	Фінансовий сектор	Кінець вересня 2023 р.	Виконано
15	Підготовка ДПСУ та ДМСУ планів дій, що включатимуть короткострокові та середньострокові заходи, що охоплюють ключові сфери реформ визначені майбутньою діагностикою, які будуть інтегровані в загальну Національну стратегію доходів НСД.	Фіскальний	Кінець жовтня 2023 р.	Виконано
16	Оновлення та публікація Середньострокової стратегії управління державним боргом з метою її узгодження із цілями програми	Фіскальний	Кінець жовтня 2023 р.	Виконано
17	Спрощення системи декларування активів шляхом прив'язки до інших баз даних та реєстрів, що узгоджуються із правовим зобов'язанням посадових осіб своєчасно подавати правдиву інформацію	Урядування/ Протидія корупції	Кінець жовтня 2023 р.	Виконано

№	Структурний маяк	Сектор	Час	Статус
18	Відбір та призначення Наглядової ради для ОГТСУ.	Енергетика/ Урядування	Кінець жовтня 2023 р.	Виконано
19	Перегляд поточних процедур управління державними інвестиціями (УДІ) та розробка дорожньої карти заходів з тим, щоб (i) до всіх державних інвестиційних проєктів застосовувалися уніфіковані підходи УДІ, у тому числі до проєктів ДПП; інвестиційні проєкти відбиралися на конкурсній основі з прозорими критеріями відбору та відповідали середньостроковому бюджету; (iii) посилені повноваження були надані Міністерству фінансів, включаючи чітку роль контролю на різних етапах циклу інвестиційного проєкту	Фіскальний	Кінець грудня 2023 р.	Виконано
20	Затвердження Національної стратегії доходів до кінця 2023 року	Фіскальний	Кінець грудня 2023 р.	Виконано
21	Прийняття законодавства для підвищення інституційної незалежності САП, зокрема, щодо процедур відбору, здатності регулювати організаційну діяльність, механізмів забезпечення дисципліни та підзвітності	Урядування/ Протидія корупції	Кінець грудня 2023 р.	Виконано
22	На підставі висновків робочої групи з доходів підготувати короткострокові заходи для збільшення надходжень (податкових і неподаткових) обсягом щонайменше 0,5 відсотків ВВП, для внесення відповідних змін до бюджету на 2024 рік у разі потреби	Фіскальний	Кінець лютого 2024 р.	В процесі
23	Прийняття нового закону про БЕБ (чіткі повноваження у сфері розслідування великих економічних злочинів відповідно до передової практики; створення основ БЕБ в частині відбору керівництва та персоналу, розмежування повноважень БЕБ і НАБУ)	Фіскальний	Кінець червня 2024 р.	В процесі

№	Структурний маяк	Сектор	Час	Статус
24	Підготовка засад оздоровлення банків у консультаціях з ФГВФО та експертами МВФ	Фінансовий сектор	Кінець березня 2024 р.	В процесі
25	Підготувати оцінку ефективності податкових пільг, включно з втратами для бюджету, щоб мати уніфікований підхід до реформи	Фіскальний	Кінець липня 2024 р.	В процесі
26	Запровадження методології оцінки ризиків при здійсненні нагляду з метою прийняття поінформованих рішень про пріоритети наглядової діяльності	Фінансовий сектор	Кінець червня 2024 р.	В процесі
27	За допомогою технічної допомоги МВФ зробити аудит довоєнної політики та практики підготовки середньострокової бюджетної декларації, порівняти їх з найкращими практиками, щоб виявити ключові недоліки та працювати над посиленням стратегічного бюджетування, задіявши процеси управління фінансами "знизу вгору", щоб врахувати більш детальні потреби у витратах і вартість нових державних послуг.	Фіскальний	Кінець жовтня 2024р.	В процесі
28	Визначити найбільші держкомпанії, які серйозно постраждали від війни, і підготувати оцінку потенційних фіскальних і квазіфіскальних втрат	Фіскальний	Кінець вересня 2024р.	В процесі
29	Прийняти постанову КМУ з планом дій та таймлайном, які встановлять чіткий зв'язок між середньостроковим бюджетним плануванням (декларацією) та капітальними видатками, а також визначать Мінфін відповідальним за нагляд	Фіскальний	Кінець грудня 2024р.	В процесі
30	Всі банки у мажоритарній власності держави залишити в управлінні Мінфіну. Всі націоналізовані несистемні банки передати Фонду гарантування вкладів для санації	Фінансовий сектор	Перманентно	В процесі

№	Структурний маяк	Сектор	Час	Статус
31	Визначити обсяг заборгованості та оцінити фінансовий стан компаній централізованого теплопостачання за допомогою перевірки авторитетної аудиторської фірми, зокрема шляхом відокремлення заборгованості до та після лютого 2022 року	Енергетика	Кінець червня 2024 р.	В процесі
32	Внести зміни до Процесуального кодексу щодо розгляду справ в першій інстанції одним антикорупційним суддею або колегією з трьох антикорупційних суддів	Урядування/ Протидія корупції	Кінець березня 2024 р.	В процесі
33	Завершити зовнішній аудит ефективності НАБУ за участі трьох незалежних експертів з міжнародним досвідом та опублікувати його звіт	Урядування/ Протидія корупції	Кінець вересня 2024 р.	В процесі
34	Прийняти закон, який запустить новий суд із суддями, які пройшли належну перевірку професійної компетентності та добросовісності, для розгляду адмінсправ проти держорганів (НБУ, НАБУ, НАЗК)	Урядування/ Протидія корупції	Кінець липня 2024 р.	В процесі
35	Розробити політику державної власності держпідприємств, дивідендну політику та стратегію приватизації	Корпоративне управління	Кінець серпня 2024 р.	В процесі

Зобов'язання за програмою макрофінансової допомоги ЄС

RRR4U

№	Умова	Сектор	Час	Статус
1	Реалізація дорожньої карти щодо поступового скасування тимчасових надзвичайних заходів, прийнятих після початку війни у сфері податкової політики	Макро-фінансова стабільність	1 – 2 квартали 2023 року	Виконано, не вчасно
2	Заходи щодо підтримки стабільності банківської системи: i) впровадження узгодженої методології щодо правонаступництва наглядової ради державного банку; ii) підготовка до запуску оцінки активів комерційних банків	Макро-фінансова стабільність	i) 1 квартал 2023 року ii) 3 квартал 2023 року	Виконано
3	Вдосконалення режимів банкрутства юридичних осіб (корпоративного банкрутства) та неплатоспроможності фізичних осіб шляхом підготовки законодавства, яке дозволяє фізичним особам повне погашення боргу відповідно до основних принципів Директиви ЄС 2019/1023	Макро-фінансова стабільність	3 квартал 2023 року	Виконано
4	Перевірка Національним банком України структур власності страховиків та дотримання ними пруденційних вимог, встановлених законодавством	Макро-фінансова стабільність	3 квартал 2023 року	Виконано
5	Реалізація Плану заходів щодо дерегуляції: i) дерегуляція ліцензування та дозвільної системи; ii) удосконалення порталу e-construction; iii) спрощення розміщення тимчасових споруд для підприємницької діяльності; iv) усунення застарілих положень; v) цифровізація видачі ліцензій	Структурні реформи/ефективне врядування	i) кінець лютого; ii) 1 квартал 2023 року; iii) 2 квартал 2023 року; iv) 3 квартал 2023 року; v) 4 квартал 2023 року	Виконано

№	Умова	Сектор	Час	Статус
6	Подальший розвиток системи публічних закупівель з метою приведення її у відповідність до acquis ЄС, збереження ДП «Медичні закупівлі України» (МЗУ) як єдиного національного закупівельника	Структурні реформи/ ефективне врядування		Виконано
7	Просування реформи митного адміністрування, включаючи вдосконалення ІТ-систем, управління персоналом та антикорупційні заходи	Структурні реформи/ ефективне врядування	4 квартал 2023 року	Виконано
8	Посилення процесу відбору незалежних членів наглядових рад та керівного складу для найбільших державних підприємств	Структурні реформи/ ефективне врядування	4 квартал 2023 року	Виконано
9	Приведення законодавства у відповідність до вимог Закону України «Про адміністративну процедуру»	Структурні реформи/ ефективне врядування	3 квартал 2023 року	Не виконано
10	Завершення відбору та призначення нового керівника НАБУ	Верховенство права	2 квартал 2023 року	Виконано
11	Відновити ВРП та ВККС України на основі поточної роботи Етичної ради та Конкурсної комісії	Верховенство права	3 квартал 2023 року	Виконано
12	Розробка та ухвалення стратегічного плану реформування всього правоохоронного сектору	Верховенство права	3 квартал 2023 року	Виконано
13	Удосконалення відбору суддів: впорядкування етапів відбору та зміни їх послідовності; переглянути тривалість обов'язкового періоду підготовки суддів; затвердження та оприлюднення оновленою ВККС положення про відбір суддів, у т.ч. чітких критеріїв оцінювання та методології оцінювання; запуск відбору суддів	Верховенство права	4 квартал 2023	Виконано

№	Умова	Сектор	Час	Статус
14	Удосконалення нормативно-правової бази у сфері протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму шляхом розробки відповідного вторинного законодавства та досягнення прогресу у розвитку інституційної спроможності щодо бенефіціарної власності	Верховенство права	3 квартал 2023 року	Не виконано
15	Прийняти та розпочати імплементацію відповідного законодавства, спрямованого на криміналізацію великомасштабної контрабанди всіх товарів, передбачивши покарання у вигляді позбавлення волі за кожну шкоду, завдану державному бюджету понад визначений поріг	Верховенство права	4 квартал 2023 року	Виконано
16	Подальше посилення САП, серед іншого шляхом запровадження оцінки ефективності, покращення відбору керівництва та інших заходів, спрямованих на забезпечення її відповідальності та незалежності	Верховенство права	4 квартал 2023 року	Виконано
17	Зміцнити правову та адміністративну базу для забезпечення використання високих стандартів енергоефективності, спрямованих на застосування найкращої міжнародної практики щодо енергоефективності та циркулярної економіки, для новозбудованих та реконструйованих будівель	Енергетика	2 квартал 2023 року	Не виконано
18	Поліпшити роботу газової системи шляхом: i) обрання наглядової ради НАК "Нафтогаз"; ii) вжиття заходів, необхідних для сертифікації оператора газосховища відповідно до Регламенту (ЄС) № 715/2009; iii) запуск корпоративної реструктуризації Оператора ГТС відповідно до узгодженої цільової моделі	Енергетика	i) 1 квартал 2023 року; ii) 1 квартал 2023 року; iii) 2 квартал 2023 року;	Виконано

№	Умова	Сектор	Час	Статус
19	Підготовка Плану заходів з відновлення зруйнованої внаслідок військової агресії російської федерації енергетичної інфраструктури України з прив'язкою до цілей зеленого переходу та відбудови, де можливо	Енергетика	2 квартал 2023 року	Не виконано
20	Домогтися прогресу в реалізації дорожньої карти інтеграції ринку електроенергії після синхронізації	Енергетика	4 квартал 2023 року	Виконано